

אם ייודע מחר שהעולם עומד להתפוצץ תוך שבוע ימים ולהיעלם מן היקום, לא תעבור שעה מבלי שאבא אבן ימסור את התגובה הישראלית הי מוסמכת.

אפשר לסמוך עליו שיוציא מתוק מעו, ויוכיח מדוע הדבר טוב לישראל. למשל: „ההתפוצצות הצפויה של כדור הארץ מגלה בעליל כי אכן צדקה ממשלת ישראל בהודעה המוסמכת שמסרתי למשפחת העמים ביום העשרים ושניים בחודש פברואר אלף תשע-מאות-שישים ושמונה, לאמור: מחדלי אירגון-האומות-המאוחדות, כפי שבאו לידי גילוי בטיפולו הכושל בבעיית המזרח-התיכון, עלולים להמיט על העולם שואה בלתי-שוער ואסון בלי תקדים. מן הראוי הוא למנהיגי העולם לתת את דעתם על לקח זה.”

לכן, אין זה פלא שהיה זה אבא אבן, כמוכן, שהתאיש ראשון באשר ירדה על ירושלים, כרעם כיום בחור, הידועה על הביקור הצפוי של הנשיא ניקסון בפקין.

תוך דקות מעטות מצא מוחו הפורה את התשובה. מחשב אלקטרוני לא היה יכול לפעול ביתר זריזות מאשר אבא אבן.

הדבר מוכיח, כך הכריז אבא אבן, שצדקה ממשלת ישראל בטענתה שאין דרך אחרת לפתרון יסופוכים בין מדינות, אלא בפגישה פנימי-אליפנים של הצדדים היריבים ליד שולחן הדיונים.

וההיקש ברור: יש לוותר על כל התיווכים גם בסיכסוך הישראלי-ערבי. ממשלת גולדה מאיר צדקה כאשר טרפדה את שליחות גונאר ארינג, וכאשר היא משתדלת עתה לחבל בתיווך רוג'ר-סיסקו. הערבים צריכים לבוא לשולחן המשא-והמתן הישיר, פנים-אל-פנים, בלי תנאים מוקדמים, ואז יבוא הכל על מקומו בשלום. אפילו השלום.

יפה חלק ומשכנע. אלא שאין כזה קורטוב של אמת.

על התגובות הצפויות מחוץ ומבית. עד שהתגבשה החלטה הסופית, בסוף השנה שעברה: לנסות להגיע לידי הסדר עם סין, ולהציע לסינים מחיר סביר.

מה קרה אז?

* * *

לפי התיאוריה המשחקת בנאומיו של אבא אבן ואני מניח, מתוך כבוד לכושרו האינטלקטואלי הרב,

היונה שעפה: קיסנינג'ר *

אך שמנוי וגמור עם ממשלת ארצות-הברית לקיים בסיסים צבאיים בטייוואן ובוויאט-נאם הדרומית, ולמנוע את כניסת סין לאו"ם.

הנשיא היה צריך לפיים את דבריו במי רים: „אם יש לי לבהור בין פייגון בלי שלום ובין שלום בלי פייגון, אני בוחר בפייגון בלי שלום.”

סין היתה מגיבה על כך במטר גידופים, ובהודעה שהיא מוכנה להקריב מאה מיליון חיילים כדי לגרש את האמריקאים מאסיה הכבושה. אז היה ניכסון צריך לפרסם הודעה ברוח: „אהה, כולכם רואים, יוזמת-השלום הי אמריקאית הוכשלה על-ידי המנהיגים הסיניים שוחררי-המלחמה, הנוממים לכלותנו.”

זוהי השיטה הישראלית.

* * *

ניכסון הליך בדרך אחרת, הוא סבר שיש להעמיד את הסוס לפני הגולה, ולא להיפך.

בין ינואר ליולי — תקופה של למעלה ממחצית השנה — אירעו דברים רבים, שאיננו יודעים אותם. בוודאי יעברו שנים רבות עד שהפרטים יגיעו לידי פירסום.

אבל אפשר לנחש מה אירע. שליחים התחילו לנדוד כי וושינגטון ופקין, שליחים שאיש לא שם לב אליהם, שלא עוררו גלי ניהושים.

מי הם היו?

מדינאים של מדינות ניטראליות, שיש להן קשרים עם שני הצדדים, שערכו ביקורי-שיגרה משעממים. עתונאים בעלי-מעמד שנסעו, כביכול, כדי לכתוב כתבות.

נסעו גם אישים של תנועת-השלום, מתנגדי מלחמת ויאט-נאם, שאיש לא חשד בהם שהם ממלאים שליחות של ממשלת וושינגטון.

הסוסים וההנגלה

באותו זמן נפגשו, מן הסתם, דיפלומטים זוטרים של ארצות-הברית וסין בבתים פרטיים, באותן ערים שבהן קיימות שגרירויות של שתי המדינות.

שבוע אחרי שבוע, חודש אחרי חודש, נרקמה בדרך זו ריקמה עדינה של מגעים — משא-ומתן עקיף, חשאי, בלתי-מחייב.

כלומר: ההיפך ממה שמכונה, אצלנו, „משא-ומתן ישיר, פנים אל פנים, בלי תנאים מוקדמים.”

* * *

מה דובר באותן שליחויות ופגישות? גם זה יתגלה רק בעתיד, אבל אפשר לנחש את הקווים הכלליים. כי פועלים כאן חוקי-יסוד של הגיון מדיני.

נקבע מהו המכסימום שארצות-הברית מוכנה לתת, ומהו המינימום שסין מוכנה לקבל. לא בשיחה אחת, ולא בפעם אחת. אלא ברצף ממושך מאד של הרבה-הרבה שיחות, התייעצויות, עמידה על המקח, התעקשויות וויתורים.

בסוף, אחרי מאמצים רבים מאוד, התגבשה, בלי ספק, התמונה הכללית של ההסדר המקובל על דעת שני הצדדים.

למשל, לפי גירסה סבירה:

● קבלת סין לאו"ם, במלוא הזכויות המקוריות שניתנו לסין (הלאומנית דאו) עם הקמת האירגון. זה כולל את זכות-הוויטו במועצת-הבטחון.

● גירוש טיייוואן (פורמוזה) מן האירגון. יש להניח כי ארצות-הברית לא הסכימה לתת לכך יד בגלוי, אך התחייבה שלא ללחום נגד זה בתוקף.

● הסתלקות צבא ארצות-הברית מכל שטח ויאטי נאם, תוך הסכמה על המיטר העתידי לקום בדרום (בוודאי מעין קואליציה ניטראליסטית, בשלב הראשון). פתרון בעיית טיייוואן (הפקרתה על-ידי אמריקה, או השלמה אילמת של סין עם קיומה הנפרד למעשה, לפי שעה).

● כינון יחסים דיפלומטיים בין וושינגטון ופקין, והקמת שגרירויות.

במילים פשוטות: תיחום חדש של אזורים

(החשך בעמוד 14)

היונה שלא עפה: גולדמן **

שאינו מאמין בה בעצמו) היה ההמשך צריך להיות: **הנשיא ניכסון היה צריך להודיע, כנאום לאומה, שהוא מושיב את ידו לשלום.**

באותו נאום היה עליו לקרוא למנהיגי סין העממית להיכנס למשא-ומתן ישיר עם ארצות-הברית, בלי תנאים מוקדמים.

בהמשך דבריו היה על הנשיא ניכסון להכריז שהוא מוכן, כמוכן, לשאת ולתת על כל נושא, בלי הגבלה,

* ליון בטיים.
** זאב בהארץ.

פגישתם של ניכסון-מאו מוכיחה בדיוק את ההיפך.

* * *

איך נולדה אותה פגישה היסטורית, שתצא לפועל — בעזרת השם ו/או קארל מארכס — בראשית השנה הבאה?

במשא-ומתן פנים-אל-פנים? במגע ישיר בין ראשי מדינות?

לא רובים וזא יער.

ההודעה על הביקור היתה פרי מאוחר של עץ שנשתל לפני זמן רב.

חודשים ארוכים של מחשבה, תיכנון, פעילות חשאית, שליחויות במחתרת, פגישות ותימרונים עברו עד שהגיע ניכסון לרגע הרמאתי המיוחל.

מה שנראה כצעד ראשון בדרך היכיטורית חדשה, הוא למעשה הצעד האחרון בדרך ארוכה ומייגעת של פעולת-הכנה.

כדאי לבדוק דרך זו, כי צפון בה לקח חשוב ביותר לגבינו. לקח המוכיח כי מדיניות ממשלת גולדה-דיין, שאבא אבן משמש לה פה, היא ההיפך הגמור ממדיניות המובילה לשלום.

הדרך האמריקאית אינה רק יעילה. זוהי גם הדרך היחידה האפשרית, כאשר מדינות השרויות במחמה טוטאלית רוצות להגיע לידי הסדר ושלום.

* * *

לפי הידיעות המוסמכות ביותר, התחילה הפעולה המעשית עוד בחודש ינואר 1971 — כלומר, שבועה חודשים לפני שהגיע הרמז הראשון אל אוזניו של הציבור.

קדמה לכך, כמוכן, ההחלטה לחולל שינוי בסיסי במדיניות ארצות-הברית — שינוי הי מגיע לכלל מומדים היסטוריים.

איש אינו יכול לדעת מתי נולדה מחשבה זו במוחו של הנשיא ניכסון — שהוא, לפי חוקת ארצות-הברית, האחראי הבילעדי לניהול המדיניות האמריקאית.

יש להניח כי החלטה זו גמלה בהדרגה, נוכח התבוסה הגוברת של ארצות-הברית בוויאט-נאם, והמשבר החמור באומה האמריקאית עצמה. הנשיא ויועציו הקרובים ביותר בוודאי ישבו פעמים רבות על המדוכה, החליפו דיעות על הפתרון הרצוי, על המתיר שיהיה צורך לשלם,